एतदुक्तं भवति न शुक्लान्तोमासः कृष्णान्त एव तथा च यवनेश्वरः "मासे तु शुक्लप्रतिपत्प्रवृत्ते पूर्वे शशी-मध्यबलोदयस्थः"। तथा च "यद्राशिसंज्ञे शीतांशुः प्रश्न काले नवांशके। स्थितस्तद्राशिगः पूर्णो यस्मिन् भवति चन्द्रमाः। जन्ममासः स निर्दिष्टः पुरुषस्य तु पृच्छतः। कृष्णपक्षान्तिको मासो ज्ञेयोऽत्र तु विपश्चिता"। लग्नत्रिकोणेत्यादि लग्नस्य प्रश्नलग्नस्य त्रिकोणयोश्च नवमपञ्चमयोर्मध्याद्यस्तत्कालमुत्तमेन प्रधानवीर्येण बलेन युक्तस्तद्भं राशिः प्रोच्यते कथ्यते तस्मिन् राशौ गते चन्द्रमसि जात इति वक्तव्यम्। तथा च "यवनेश्वरः होरादिवीर्याधिकलग्नभाजि स्थानं त्रिकोणे शशिनो विधाय"। अङ्गालभनादिभिर्वा कालाङ्गानीत्यनेन प्रदर्शि-तोयः कालपुरुषस्याङ्गविभागस्तदालभनाद्वानेन विधिना स्प्रष्टुः स्पृशतः यदेव कालपुरुषस्याङ्गं स्पृशति तत्स्थे चन्द्रमसि जात इति वक्तव्यम् आदिग्रहणात् प्रागुक्त-सत्त्वदर्शनश्रवणे गृह्येते" भट्टो०। "यावान् गतः शीत-करो विलग्नाच्चन्द्राद्वदेत्तावति जन्मराशिः। मीनोदये मीनयुगं प्रदिष्टं भक्ष्याहृताकाररुतैश्च चिन्त्यम्" ६मू०। "अथ प्रकारान्तरेण जन्मस्थराशिज्ञानमिन्द्रवज्रयाह यावा-निति विलग्नात् पृच्छालग्नाच्छीतकरश्चन्द्रो यावान् गतो यावति राशौ व्यवस्थितस्तस्माद्यस्तावति राशिः तत्रस्थे चन्द्रमसि जात इति वक्तव्यम्। मीनोदये यदि मीनल-ग्नगतो भवति तदा मीनयुगमेव प्रदिष्टमुक्तम् मीनस्थ-श्चन्द्रमा इति वक्तव्यम् ननु दर्शितविधिना राशिरनेकप्र-कारो यत्र प्राप्तो भिन्नरूपस्तत्र को वक्तव्य इत्याशङ्क्याह भक्ष्याहृताकाररुतैरिति यस्य राशेः सम्बन्धि भक्ष्यद्रव्यं तस्मिन् काले कृत्रिममानीयते तदाकारश्च कश्चिद्दृश्यते यथा मार्जारादिदर्शने सिंहो महिषादिदर्शने वृष इत्यादि अथ वा राश्युक्तरूपपुरुषस्य दृष्ट्याय वा रुतेन यस्य राशिसदृशप्राणिनो रुतं शब्दः क्रियते तत्रस्थे चन्द्रमसि जात इति वक्तव्यम्" भट्टो०। "होरानवांश-प्रतिमं विलग्नं लग्नाद्रविर्यावति च दृकाणे। तस्माद्वदे-त्तावति वा विलग्नं प्रष्टुः प्रसूताविति शास्त्रमाह" ७मू० "एवं जन्मराशौ ज्ञाते लग्नज्ञानमिन्द्रवज्रयाह होरेति होरायां प्रश्नलग्ने यस्य राशेर्नवांशकस्तत्कालं वर्त्तते तस्मात्तावति तमं तत्प्रतिमन्तमेवांशकराशिं तस्य जन्मलग्नं वक्तव्यम्। अथवा लग्नाल्लग्नद्रेष्काणादारभ्य रविः सूर्यो यावति यावत्संख्ये द्रेष्काणे व्यवस्थितस्तस्माल्लग्नादारभ्य तावति राशौ लग्नगते तस्य जन्म वक्तव्यम्। अत्र च द्वादशभ्योऽधिके द्रेष्काणे द्वादशकमपास्य संख्यानिर्देशः चतुर्विंशतेरधिके चतुर्विंशतिमपास्य शेषं वदेत् एवं शास्त्रमाह शास्त्रं कथयति न स्वमनीषयोक्तमित्ये तत्प्रतिपादयति शास्त्रग्रहणेनैतत्प्रतिपाद्यते। उक्तञ्च "पृच्छालग्ननवांशस्य यो राशिः संज्ञया समः। तस्मिन् लग्नगते राशौ प्रष्टुर्जन्म विनिर्दिशेत्"। पृच्छतस्तावत्सं-ख्योपगते लग्नाद्दृकाणे दिनकृत् ततः प्रश्नलग्नात्ता-वत्संख्ये गते लग्नराशौ जन्म वक्तव्यम्" भट्टो०। "जन्मा-दिशेल्लग्नगे वीर्यगे वा छायाङ्गुलघ्नोऽर्कहतेऽवशिष्टम्। आसीनसुप्तोत्थिततिष्ठतां भञ्जायासुखाज्ञोदयं प्रदिष्टम्" ८मू०। "अथ प्रकारान्तरेण लग्नानयनमिन्द्रवज्रयाह जन्मादिशेदिति लग्नगे ग्रहे जन्मादिशेत् प्रश्नलग्ने यो ग्रहो व्यवस्थितस्तं तात्कालिकं कृत्वा लिप्तापिण्डीकार्यम् अथ बहवो लग्नगता भवन्ति तदा तेषां यो बलवान् तं तात्कालिकं कृत्वा लिप्तापिण्डीकार्यं ततः सलिल समायामवनौ द्वादशाङ्गुलेन शङ्कुना तात्कालिकानि छायाङ्गुलानि गृहीत्वा तैरङ्गुलैरेकैकं ग्रहं दर्शितकाले लिप्तापिण्डीकृतं गुणयेत् अथ वा सर्वग्रहेभ्यो यो बल-वान् ग्रहस्तं तात्कालिकं कृत्वा लिप्तापिण्डं कृत्वा छायाङ्गुलाहतं चार्कशुद्धं कारयेत् द्वादशभिर्विभजेत्तत्र यावत्तत्रावशिष्टं तावत्संख्यो मेषादेरारभ्य यो राशि-र्भवति तस्मिन् राशौ लग्नगते तस्य जन्म वक्तव्यम्। अथ प्रकारान्तरेणाह आसीनेत्यादि आसीन उपविष्टो यदा प्रष्टा पृच्छति तदा लग्नाद्यज्जायास्थानं सप्तमराशिस्त-स्मिन् लग्नगते तस्य जन्म वक्तव्यम्। अथ सुप्तः सुप्तोऽत्र शयनपतितोऽभिहितः जातनिद्रस्य प्रश्नाभावात्। तत्र पतितो यदा पृच्छति तदा लग्नाद्यत् सुखस्थानं चतुर्थराशि-स्तस्मिन् लग्नगते तस्य जन्म वक्तव्यम्। अथोत्थितः पृच्छति तदा तस्माल्लग्नाद्यदाज्ञा दशमोराशिस्तस्मिन् लग्नगते तस्य जन्म वक्तव्यम्। अथ शयनादासनाच्च नोत्थितः किन्तु उत्ति-ष्ठन् पृच्छति तदोदयलग्नराशौ तस्मिन्नेव जन्म वक्तव्यम्। उक्तञ्च "उत्तिष्ठतो विलग्नात्प्रष्टुः सुप्तस्य बन्धुलग्नाच्च। उपविष्टस्यास्तमये व्रजतोमेषूरणस्थानादिति" भट्टो०। "गोसिंहौ जितुमाष्टमौ क्रियतुले कन्यामृगौ च क्र-मात् संवर्ग्या दशकाष्टसप्तविषयैः शेषाः स्वसंख्यागुणाः। जीवारास्फुजिदैन्दवाः प्रथमवच्छेषाग्रहाः सौम्यवत् राशीनां नियतो विधिर्ग्रहयुतैः कार्या च तद्वर्गणाः"